

Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

C. xxv. De libertatis amore & fauore: & de his que libe[re] dicta patie[n]ti
a[nim]o maiores tuler[in]t] & de differe[n]tia ledorie & scomatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70332)

Vrit enim fulgore suo qui pregrauat artes. Infra se positas/ ex-
 tinct⁹ amabitur idē: sed pre ceteris serui dños: platos subditi in
 sequitur. Nam sicut seruorum ita & subditorum genus plerūq;
 q̄rulu ē/ & aut se iniuste p̄mi aut indigne remunerari studia aut
 officia male administrari causatur. Raroq; inuenies qui ī aliquo
 nō detrahat p̄sidenti/ & si interdum omnia recte gerant. Comi-
 cos reuolue/ relege tragicos: familiam fere semper patrifamili-
 as videbis igratam. At non modo in curia sed in schola: sed in
 claustro: sed in capitulo: morē hunc si tamē domestica vitia sūt
 moribus aggreganda/ miraberis obtinere. Venerabilis pater
 gilbert⁹ herfordensis episcopus mihi referre consuevit claustra
 lium morem: quem ī seipso se fatebatur expertum. Cum enim
 monasterium ingressus esset: seruens adhuc igne quem de no-
 uo cōceperat/ magistratuū suorum ignauia arguebat. Nec mo-
 ra promotus in modico miseratione complicū motus est: nō ta-
 men pepercit maioribus. Paulo post ad priores ascendit/ prio-
 ribusq; compatiens: carpere non cessauit abbates. Factus est &
 ipse abbas: & propici⁹ in coabbates episcoporum cepit vitia in-
 tueri. Tandem & ipse episcopus coepiscopis parcat: nec tamen
 ipsum inuidie vitio arbitror laborasse. Sed vir prudens/ qd̄ ho-
 minibus quodammodo ingenitum est eleganter expressit. Et
 forte hoc sibi prefatus pater imposuit: vt sic laborantium turbe
 sponte confertus benignius audiretur. Sane iulius cesar audita
 cathonis morte tandem cōpassus est laboribus & erūnis extin-
 cti/ & egregium ciuem rebus humanis defleuit exemptum/ pu-
 blice tamen confessus est: qd̄ & catho virtuti eius inuiderat: & qd̄
 ipse cathonis glorie inuidebat. Que vero ad gratia sine inuidia
 via expeditissima sit/ senex docet in andria/ dum filium ī omni-
 bus obsequi neminē ledere refert. Ait quoq; sequēde beatitudi-
 nis pater Augustin⁹/ quia dentē caninū: v̄l euitabit cautissima
 hūilitas: vel retūdet solidissima vitas. Alia siquidē virtute ne-
 mo detractionis dediat aculeos: libere tamē reprehensiois me-
 delam/ sana mens minime asp̄natur/ licet iure cōuitia puniā-
 tur: famosiq; libelli. Nā si mala condiderit in quē quis carmina/
 ius est/ iudiciūq; & aduersus cōuiciatores pridē lex est accepta:
 chorusq; de inepta licentia presumentium & abutentium turpi-
 ter obtinuit sublato iure nocendi.

CDe libertatis amore & fauore: & de his que libere
 dicta patienti animo maiores tulerint: & de differē-
 tia ledorie & scomatis. Capitulum. XXV.

y ii

De subditis q̄
 rulis in princi-
 pes.

De Gilberto
 herfordensi
 episcopo.

De Julio cesa-
 re in morte
 cathonis.

Senis dictū
 in andria.

Augustin⁹.
 Detractio
 quō vitetur.

Polícraticí de Curialiū nugis.

Libertas quoq; de singulis p arbitrio iudicat: & que sa-
 nis videt moribus obuiare: reprehendere non veret.
 Nihil aut est gl'iosius libertate pter virtutē: si tñ liber-
 tas recte a virtute seiūgitur. Oībus enim recte sapien-
 tibus liquet quia libertas n̄a aliunde nō prouenit. Vñ quia sum-
 mū bonū in vita constet esse virtutē/ & que sola graue & odiosus
 seruitutis iugū excutit/ p virtute/ que singularis viuēdi causa est
 moriendū si necessitas ingruit philosophi censuerūt. Ad hec p-
 fecte sine libertate non puenit/ libertatisq; dispendiū conuincit
 perfectā nō adesse virtutē. Ergo & p virtutū habitu quilibet li-
 ber est: & quaten⁹ est liber eatenus virtutibus pollet. Contra vi-
 tia sola/ fuitutem inducunt: hominēq; personis & rebus indebi-
 to famulatu subiiciunt: & licet fuitus persone quandoq; misera-
 bilior appareat: vitioꝝ seruitus lōge semp inferior est. Quid
 est itaq; amabilius libertate/ quid fauorabili⁹ ei qui virtutis ali-
 quā reuerentiā habet? Eā pmouisse oēs egregios pncipes legi-
 mus: nec vnq; calcasse libertatē nisi manifestos virtutis hostes.
 Que fauore libertatis sūt introducta nouerūt iurispiti: & q̄ ob
 illius amorē magnifice gesta sūt/ hystoricoꝝ testimonio perce-
 lebre est. Catho venenū bibit/ asciiuit gladiū: & ne qua mora p-
 tenderet vitā ignobilē: iniecta manu dilatauit vuln⁹/ sanguinē
 generosū effudit: ne regnantē videret cesarē. Brutus arma mo-
 uit ciuilia: vt urbē eximeret seruituti: ipaq; sedes impii misera-
 bili maluit bello semp affligi q̄ dñm licet mitissimū sustinere.
 Transeo ad infirmiorē sexū Cōiuges theuconoz ob amorē pu-
 dicitie rogantes victorē mariū vt dono miscerent veste virgini-
 bus se q̄q; pmittētes cōcubit⁹ futuras exptes: cū minime audirē-
 tur: pxima nocte spiritū sibi laqueis eripuerūt: eliso gutture: ne
 seruiret/ aut pudicitie dispendiū paterent. Si singula huiusmōi
 referre voluero: tēpus anteq̄ exēpla deficiet. Libertat⁹ itaq; vs⁹
 eximi⁹ est: ei⁹ soli displicet/ qui moribus suis vixit. Qui li-
 bere dñr: aut fiūt: sicut timor⁹ ita & temeritatis exptia sūt. & dū
 recta via incedit: laudē meref & gratiā: at cū sub imagie libera-
 tatis temeritas/ spūs sui pfluit vehemētiā/ reprehensionē incur-
 rit. Vulgi quidē aurib⁹ gratior/ q̄ sapiētissimi cuiusq; aīo pbabi-
 lior: vtpote frequēt⁹ tuta venia aliena/ q̄ puidētia sua. Viri tñ
 optimi & sapiētissimi est habēas laxare libertati: & q̄libz dicta
 eius patiēter excipe. Sed nec opib⁹ se opponit dū virtutē iacturā
 icurrat. Cū enī p seipaz virtus queq; resplēdeat: patiētie titul⁹ glo-
 riosi fulgore clarescit. Priuernatiū quidā cū iterrogaref qua-

De morte ca-
 thonis p liber-
 tate.
 De bruto pro
 libertate.

De patientia.

lem pacē habituri essent priuernates captiui sibi impunitate do-
nata. Rōdit cōsulū romanorū. Si bonā dederitis ppetuā: si ma-
lam nō diuturnā. Qua voce libertatis nō modo veniā rebellio-
nis obtinuerūt priuernates: sed etiā beneficiū ciuitat(romane:
quia sic in senatu loqui priuernas ausus est. Philippus quidā ad-
uersus ordinē senatoriū libertatē exercuit: segnitiamq; p rostris
exprobrās alio sibi senatu opus esse dixit: nec tñ senatoria gra-
uitas moueri potuit: sicut nec prudētia philippi consulis: cū ei a
reō diceref cui littoris pceperat inici manū: non es (inquit) mi-
philippe mihi cōsul: quia nec ego tibi senator sum. Magni pō-
pei inter ceteros in hac parte virt⁹ enituit. Cū enī gneius piso
malliū crispū reū ageret/eūq; euidenter nocētē pōpei gratia
eripi videret: iuuenili impetu ac studio ad accusatiōē puectus
multa & graua crimina prepotēti defensori obiecit. Interroga-
tus deinde ab eo cur se predes quoq; non accusaret. da inquit: &
tu predes reipublice te si postulat⁹ fueris ciuile bellū nō exerci-
taturū: et ego etiā de tuo priusq; de malliū capite in cōsiliū iudi-
ces mittam. Ita eodem iudicio duos sustinuit reos accusatiōe
malliū: libertate pōpeiū/et eorū alterū lege peregit: alterū p fel-
sione qua solū poterat. Gneius lētulus marcellin⁹ cōsul cū in cō-
tione de magni pompeii nimia potentia quereref/ assensusq; ei
clara voce popul⁹ esset. Acclamate (inquit) quirites acclamate
dū licet/ iā enī vobis intumescēte pompeio id facere nō licebit.
Impune tñ tā eximii ciuis pulsata potētia est: hinc inuidiosa q-
rela: hinc lamētatione miserabili. Eidē candida fascia crus alli-
gatū habēti fauoni⁹ nō refert inquit/ qua in parte corporis sit dya-
dema. Res ei⁹ regias exprobrans cauillatione pāni exigui: sed
is neutra in partemutato vultu vtrūq; cauit: ne aut hylari frōte
libēter agnoscere potētiā: aut tristi iram pfiteri videref. Idem
cū helino formiano libertini filio ipoperās q; redierat ab infe-
ris vt luteū libonē amicū pompeii accusaret. Ab inferis inquit
helin⁹ in libonē venio accusator sed diu illuc morat⁹ sum: vidi
q; plurimos in diuersa etate & sexu innocētes ibidē de te grauif-
sime cōquerētes q; ipsos per hanc iportabilē bonis potētiā tuā
nequiter cōdenaueris: et oīa pōpei puerfa & reprehēdēda audi-
entib⁹ cūctis exposuit. Itaq; eodem tēpore & fortissimū erat pō-
peium maledicere/ & tutissimū. Vnde & delphilus traged⁹ in
ter agēdū populo directa in pompeiū manu: miseria inquit no-
stra magn⁹ es. Item gaio carbone cōsule iubēte sibi obsides da-
ri a placētiniis marcus crastinius libertate inflāmat⁹: nec minis

Libera rñsio
priuernatis ca-
ptiui i senatu.

Philippi pa-
tientia.

Pompei ma-
gni patientia p
gneiū pisonē
in accusatiōe
malliū crispī.

Predes id est
fideiusor.

De libertate
Gnei lentuli
marcellini cō-
sulis aduers⁹
pompeium.

Fauoniū liber-
tas in pōpeiū.
Helini formia-
ni libertas cō-
tra pompeiū.

Delphili tra-
gedi libertas
cōtra pōpeiū.

Polícraticí de Curialiū nugis.

**Iulij cesaris
patientia ad-
uersus seruiū
galbam.**

**Pisistrati
atheniēsis ty-
ranni patiētia
in filie iniuria**

**Pisistrati pa-
tiētia erga tra-
sippū amicū.**

**Seruij sulpi-
ci libertas con-
tra mittēdos
in hyspaniā.**

**Legati cinnio-
ri libertas ad-
uersus brutū
consulem.**

**Paschelij ni-
mi libera vice
di licentia.**

**Tarentini libe-
ra rursus aduer-
sus pirrum.**

**Libera quere-
la mulieris ad-
uersus philip-
pum regem.**

nec viribus cessit: imo consuli dicenti se habere gladios. Respōdit / & ego aīos. Serui⁹ galba p pōpeio obligat⁹: cū in foro conueniret gai (inqt) cesar p pōpeio genero quondā tuo tertio eius cōsulatu pecuniā spopōdi quo noīe nūc appellor. Quid agam⁹ an dependā: palā atq; apte ei bonorū pōpei vēditionē exprobrādo: vt a tribunali submoueret meruerat. Sed illud ipā mansuetudine miti⁹ pectus: es pōpei: es alienū ex suo fisco solui iussit. Pisistratus atheniēsiū tyrann⁹ cū eū vxor hortaret vt capitale suppliciiū sumeret de adolescēte q filie ei⁹ amore succent⁹ eā in via publica obuiā fuerat osculat⁹ respōdit: si eos q nos amant interficimus / quid faciem⁹ his qbus odio sumus? Vox quidem ciue dignior q tyrāno: qui & filie laudabiliter tulit iniuriā: & laudabilius suā. Idē a trasippo amico cōmītiis in cena sine fine laceratus & animū & vocē ab ira cohibuit. Et licet eū trasippus ipetu temulētie spūto in os eius eiecto resperferit: filios & familiā ab vltione retraxit: posteroq; die supplicē & volūtariā mortē de se exigentē: data fide in p̄stine gradū amicitie recepit. Nobilissimis ciuibus fortune tñ disparis / a senatu / hyspaniā puincia de legabat. Audiēte seruij sulpitio hūili viro: sed liberrimi spūs. Cū ergo senatui etiā popul⁹ prestitisset assensū / neutrum mitti mihi placet (inqt) sulpitius qm̄ alter nihil habet: alteri nichil est satis / eque malā licētis impij magistrā iudicās inopiam atq; auariciā. Romanū quoq; consulē brutū lisitanie impatorē legatus cīniorū aduersus romanū imperiū arma tractantiū vbi grauitate mouisse poterat nisi roman⁹ esset / qm̄ huic populo p̄ ceteris moderatio semp amica fuit. Cū enī cīni ad redēptionē libertatis inuitarent legat⁹ ferrū sibi a maioribus quo vrbē tuerētur relictum esse respōdit / non aurum q ab imperatore auaro emerent libertatem. Paschelijs nimis vir sūma libertate multaq; scientia / & domi & foris clarus: sed in solo philosophādi studio interrogatus quid sibi tantam daret que vellet dicēdi licentiam duo respōdit: que homines horrent / senectutem & orbitatem. Quid enim timebit senex orbis? Pirrus percunctatus est eos qui in conuīnio tarentinorum parū honoratū sermonē de se habuerant: an que audierat vera essent. Tunc ex his vnus nisi (inqt) vinum nobis defecisset: ista que tibi relata sūt / pre his que dicturi eramus ludus ac iocus fuissent. Tam vrbana crapule excusatio tāq; simplex confessio veritatis iram tyranni cōuertit in risum. Inserit se viris / liberi spiritus mulier / barbari sanguinis que a philippo rege temulento tumultu merens dānata prouoc

carem (inquit) ad philippum sed sobrium. Sic ergo excussit crapulam oscitati: & presentis animi ebriū respiscere: causaq; diligentius inspecta/coegit iustiorē ferre sententiā. Siracusana quedā sola quotidie tēpore matutino votis expetētibus a diis salutem grauiissimi & importabilis tyranni dionysii deuotissime exorabat. Quid ut is cognouit: nō debitā sibi ammiratō beniuolentiam: ad se vocatā cur aut quo suo merito hoc faceret interrogauit. Tunc illa. Certa est (inquit) ppositi mei ratio Puella enī cum grauiē tyrannū haberem? carere eo cupiebā. Quo interfecto: aliquanto tetrior arcem occupauit: eius quoq; finiri dominationē magni estimabam. Tertium te/superioribus importuniorē/cepimus habere rectorem. Timens itaq; ne si & tu absumptus fueris etiam tibi succedat deterior caput meum p salute tua deuoueo. Tam facetam audaciā dionysius/& si teterrimus: punire tamen erubuit. Quid enim securū erit si etiam virtutes iter quas precipuū fere locum libertas obtinet puniuntur? Romani ergo sicut aliis prestantiores: ita & reprehensionis patientiores extiterunt/adeo quidem ut dummodo in conuiuio & locis minus sobriis caueat quisq; eam iustā tñ horret ac refugit: sobrietatis videat ignarō. Nam & si cōtumeliā habeat euidentē: vel absconditam: patiētia reprehensionis apud sapientes longe gloriosior est q̄ pena. Inde ledoriarū & stomachū etiam aduersus viros summa potestate peditos exercitium licentiosum magis q̄ licitum est. Est autem ut in libro saturnaliorum eustachii docet ledoria que exprobrationem: & directā cōtumeliā continet. Scoma quidem morsus est figuratus: quia sepe vel fraude/vel urbanitate tegitur: ut aliud sonet aliud intelligas. Nec tamen semper ad amaritudinem pergit: sed nonnunq̄ his in quos iacitur & dulce est. Quod genus maxime vel sapiens vel alius urbanus exercet: precipue inter mensas & pocula ubi facilis est ad iracundiam prouocatio. Nam sicut in precipiti stantem vel leuis tactus impellit: ita vino vel infusum vel aspersū paruus q̄q; dolor incitat in furorem. Ergo cautius in conuiuio abstinendū scomate quod tectam intra se habet iniuriam. Tanto enim impressius herent dicta talia q̄ directe ledorie: ut hami angulosi q̄ directi mucrōes tenaci? infigunt. Maxime q̄ dicta hmōi/risū presentibus mouent/quo velut assensus genere/psirmaf iuriam. Est autē ledoria hmōi Oblitus ne es quia salsamenta vēdebas? Scoma autē qd dictum est cōtumeliā esse celatā: tale est Meminimus quando brachio te emūgebas. Nam cum res eadem

De siracusana orate pro dionysio tyranno.

De romani ad reprehensiones patientes fuerit

De ledoriis et stomachibus.

Ledoria qd ē.
Scoma qd ē.

Polícratici de Curialiū nugis.

*Scomata plu-
ra tullij.*

*Alexā dri sco-
ma in parme-
nionem.*

utrobique dicta sit/illud tamen ledoria est quod aperte obiectum
exprobratūq; est/hoc scoma/qd figurate. Sunt scomata minus
aspera/que quasi edentate belue sunt morsus:vt tullij in confu-
lem qui vno tantum die consulatū peregit. Solent (inquit) esse
flamines dyales modo consules dyales habem⁹ & in eundem:
vigilantissimus esto consul noster canius qui in cōsulatu suo sō-
num non vidit. Eidemq; exprobranti sibi q; ad eundem consulē
non venisset: veniebam (inquit) sed nox me cōphēdit. At de
vsu ledorie/vel scomatis & ciuilitate dicitur in sequētib⁹. Nūc
ostendisse sufficiat/quia arguere licitū est: quod equum est esse
correctum. Vnū tamen de scomatib⁹ alexandri quasi in calce li-
belli huius superioribus annectam. Cui ei rex darius vno & al-
tero prelio virtutē eius expertus partem regni tauro mōtetē⁹
& filiam in matrimoniū cū decies centū milibus talētis pollice
retur: ei⁹ pmenion vir magnus inter alexandrios dixisset se si
alexander esset vsurū hac conditiōe/ respondit. Et ego si parme-
nion essem eadē vterer/ tacite quidē consiliarij timiditatem ar-
guens voce duabus victorijs respōdente dignaq; cui tertia sicut
euenit tribuere. Liberū ergo fuit & semper licitū libertati pce-
do personis/ dicere de vitijs quoniam & ius est quo licet veras
expromere voces: & q; etiam seruis aduersus dominos dū vera
loquuntur decembrē indulget libertatē. Tunc ergo nō impetra-
ta venia que ipso iure competit liguas acuit: & quicquid eos to-
to anno vrit impune redarguūt: palam detegētēs & crimīa: dū
tamē expletis saturnalibus citra veniā nequaquā ad accusatiōem
dñorū patronorū ve pfiliant: vtor ergo libertate decēbris & ius-
sis tuis obtēperās quod me & te vrit bñficio iuris cōmuni fident-
ter arguo/nō necesse ratus veniam impetrare/in his que publi-
ce seruiūt vtilitati & tue sunt placita voluntati.

¶ Explicit liber septimus.

¶ Incipit prologus libri octauj.

*Sirtes sunt
scopuli emine-
tes loca areno-
sa in mari.*

Volent qui mare nauigāt illis habere gratiā
& referre: quorū beneficio pericula euaserūt.
Accenduntur ignes/damores excitant: eri-
guntur & signa/quibus scillea vorago:turbo
carybdis: saxa latētia/tractus & tenacitas sir-
tium/a nauigantibus queāt salubriter declina-
ri. Sic & his/qui ea imminere denunciāt: qui
bus salus perichitaf hūana/rectissime grā debetur ex merito:&
qui eā merētibus nō repēdit ingratus bñficii/dignus est salus